

VAI TRÒ CỦA CÁC KỸ THUẬT TRONG ĐÀO TẠO THANH NHẠC

Bùi Thu Hiền
Trường Đại học Hạ Long

Tóm tắt: Bài viết phân tích vai trò của kỹ thuật trong đào tạo thanh nhạc, nhấn mạnh tầm quan trọng của việc luyện tập kỹ thuật để phát triển giọng hát bền vững, biểu cảm phong phú và phong cách cá nhân rõ nét. Trên cơ sở đó, bài báo đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả giảng dạy kỹ thuật trong môi trường đào tạo âm nhạc chuyên nghiệp.

Từ khóa: vai trò, kỹ thuật thanh nhạc, đào tạo

THE ROLE OF TECHNIQUES IN VOCAL TRAINING

Bui Thu Hien
Ha Long University

Abstract: This paper analyzes the role of techniques in vocal training, emphasizing the importance of technical practice in developing a sustainable voice, rich expressiveness, and a distinctive personal style. Based on this foundation, the article proposes several solutions to enhance the effectiveness of teaching vocal techniques in professional music education environments.

Keywords: role, vocal techniques, training.

Nhận bài: 10/05/2025

Phản biện: 10/06/2025

Duyệt đăng: 14/06/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Thanh nhạc là một trong những loại hình nghệ thuật có lịch sử lâu đời và giữ vai trò quan trọng trong đời sống tinh thần của con người. Trên thế giới, từ các nền văn hóa dân gian đến sân khấu opera, từ các buổi hòa nhạc cổ điển đến các thể loại âm nhạc đương đại, giọng hát của con người luôn là một phương tiện truyền tải cảm xúc mạnh mẽ và trực tiếp nhất. Trong bối cảnh xã hội hiện đại, khi nghệ thuật ngày càng được cá nhân hóa và đa dạng hóa, nhu cầu nâng cao trình độ chuyên môn, đặc biệt là năng lực biểu diễn thanh nhạc, ngày càng trở nên cấp thiết.

Tuy nhiên, để có thể sử dụng giọng hát như một công cụ nghệ thuật một cách hiệu quả, người biểu diễn không thể chỉ dựa vào năng khiếu bẩm sinh hay khả năng cảm thụ âm nhạc. Giọng hát, cũng như bất kỳ nhạc cụ nào, đòi hỏi quá trình luyện tập lâu dài, khoa học và có hệ thống. Trong đó, các kỹ thuật thanh nhạc đóng vai trò then chốt, là cầu nối giữa khả năng tự nhiên và nghệ thuật biểu diễn chuyên nghiệp. Nếu không có nền tảng kỹ thuật vững chắc, giọng hát sẽ thiếu sự kiểm soát, dễ mắc sai sót và khó đạt được chiều sâu biểu cảm.

Ở cấp độ đào tạo, kỹ thuật thanh nhạc không chỉ là những bài tập về hơi thở, phát âm hay cộng hưởng, mà còn là hệ thống lý thuyết và phương pháp được xây dựng dựa trên nền tảng khoa học về sinh lý học, âm học và tâm lý học biểu diễn. Việc giảng dạy kỹ thuật không thể áp dụng một

cách đồng loạt mà cần cá nhân hóa theo chất giọng, thể chất và định hướng nghệ thuật của từng học viên. Bên cạnh đó, trong thời đại công nghệ số, các công cụ kỹ thuật số và phần mềm hỗ trợ ngày càng đóng vai trò quan trọng trong việc luyện thanh, phân tích giọng hát và đo lường sự tiến bộ của người học.

Bài viết này nhằm phân tích sâu vai trò thiết yếu của các kỹ thuật trong quá trình đào tạo thanh nhạc, từ góc độ lý luận đến thực tiễn ứng dụng. Thông qua việc làm rõ mối quan hệ giữa kỹ thuật và hiệu quả biểu diễn, giữa kỹ năng và cảm xúc nghệ thuật, bài viết cũng đề xuất những giải pháp đổi mới phương pháp giảng dạy thanh nhạc theo hướng hiện đại, cá nhân hóa và phát triển toàn diện năng lực biểu diễn cho người học. Đây không chỉ là yêu cầu chuyên môn của ngành đào tạo nghệ thuật mà còn là định hướng tất yếu để phát triển những thế hệ nghệ sĩ thanh nhạc mới, có bản lĩnh nghề nghiệp, sức bền giọng hát và khả năng sáng tạo cá nhân.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Khái niệm kỹ thuật thanh nhạc

Kỹ thuật thanh nhạc là một lĩnh vực chuyên môn trong đào tạo âm nhạc, bao gồm tập hợp các kiến thức, phương pháp và kỹ năng nhằm giúp người học điều khiển, kiểm soát và phát triển giọng hát một cách hiệu quả, khoa học và bền vững. Theo cách hiểu phổ biến trong giới giảng dạy thanh nhạc, kỹ thuật thanh nhạc là “cầu nối” giữa tiềm năng giọng hát tự nhiên và

nghệ thuật biểu diễn chuyên nghiệp. Đó không đơn thuần là những thao tác cơ học lặp đi lặp lại, mà là một quá trình rèn luyện mang tính hệ thống, tích hợp cả yếu tố sinh lý, âm học và cảm xúc biểu diễn.

Về mặt cấu trúc, kỹ thuật thanh nhạc bao gồm các nhóm kỹ năng chính như: kiểm soát hơi thở, phát âm đúng, tạo cộng hưởng âm thanh, điều chỉnh cao độ – trường độ – âm sắc, sử dụng kỹ thuật rung âm (vibrato), chuyển giọng (passaggio), giả thanh (falsetto), kỹ thuật legato và staccato, cùng với các kỹ năng biểu cảm âm nhạc khác. Mỗi kỹ thuật đều có chức năng cụ thể nhưng luôn hỗ trợ lẫn nhau để tạo ra một giọng hát ổn định, linh hoạt và giàu cảm xúc.

Để hiểu rõ hơn, có thể hình dung kỹ thuật thanh nhạc là “bộ công cụ” cần thiết cho bất kỳ ca sĩ hay người học thanh nhạc nào. Nếu như giọng hát là một nhạc cụ tự nhiên – được hình thành bởi thanh quản, khoang miệng, họng, mũi và các bộ phận cộng hưởng – thì kỹ thuật là cách người nghệ sĩ “chơi” nhạc cụ ấy một cách hiệu quả. Một người có chất giọng tốt nhưng không có kỹ thuật sẽ giống như một nhạc cụ đẹp nhưng không biết cách sử dụng: âm thanh phát ra có thể méo mó, thiếu chính xác hoặc nhanh chóng bị tổn thương.

Kỹ thuật thanh nhạc không chỉ giúp người học “hát đúng” mà còn “hát hay” và “hát lâu”. Nó là nền tảng cho việc phát triển sự nghiệp ca hát chuyên nghiệp, đồng thời cũng là yếu tố bảo vệ sức khỏe thanh quản khỏi những tổn thương do lạm dụng hoặc luyện tập sai cách. Đặc biệt trong thời đại biểu diễn hiện đại – nơi người ca sĩ phải thường xuyên di chuyển, biểu diễn nhiều thể loại và trình diễn trong điều kiện âm thanh – ánh sáng khác nhau – việc có nền tảng kỹ thuật vững chắc sẽ giúp họ duy trì phong độ và chất lượng âm thanh ổn định.

Một số tài liệu giảng dạy hiện đại còn mở rộng khái niệm kỹ thuật thanh nhạc sang các yếu tố như: kỹ thuật biểu cảm khuôn mặt, sử dụng micro, kỹ thuật xử lý sân khấu, và ứng dụng công nghệ (ví dụ phần mềm phân tích âm thanh, app luyện thanh, công nghệ âm học) nhằm giúp người học tối ưu hiệu suất biểu diễn trong môi trường chuyên nghiệp.

2.2. Vai trò của các kỹ thuật trong đào tạo thanh nhạc

2.2.1. Xây dựng nền tảng giọng hát ổn định và phát triển toàn diện

Kỹ thuật thanh nhạc là bước khởi đầu bắt buộc trong quá trình đào tạo. Các kỹ thuật cơ bản như thở bằng cơ hoành, đặt âm đúng vị trí, phát âm chuẩn giúp người học hình thành thói quen điều khiển giọng hát một cách khoa học. Nhờ kiểm soát tốt hơi thở và âm thanh, học viên có thể tạo ra âm sắc vang, sáng, đồng thời xử lý được các câu nhạc dài, nốt cao hoặc đoạn khó mà không bị căng thẳng hay hụt hơi.

Hệ thống kỹ thuật bài bản chính là nền móng để người học tiến xa hơn với các kỹ thuật nâng cao như vibrato, passaggio, legato – staccato... Qua đó, khả năng hát trở nên linh hoạt và chuyên nghiệp hơn, đáp ứng yêu cầu của nhiều thể loại âm nhạc.

2.2.2. Tăng cường khả năng biểu cảm và truyền tải cảm xúc

Một giọng hát hay không chỉ dừng lại ở sự chuẩn xác, mà còn phải truyền được cảm xúc đến người nghe. Kỹ thuật giúp người học làm được điều đó. Khi đã làm chủ được kỹ thuật, người hát không còn bị phân tâm bởi việc “điều khiển giọng”, mà có thể tập trung hoàn toàn vào nội dung biểu cảm của tác phẩm. Họ biết sử dụng legato để tạo sự mềm mại, rung âm (vibrato) để tạo chiều sâu, hoặc ngắt câu, nhấn nhá đúng chỗ để thể hiện trạng thái cảm xúc phong phú. Chính vì vậy, kỹ thuật là công cụ để cảm xúc được thể hiện trọn vẹn và tinh tế, chứ không phải là rào cản như một số quan điểm sai lầm cho rằng học kỹ thuật sẽ làm “mất cảm xúc”.

2.2.3. Bảo vệ và duy trì sức khỏe giọng hát

Việc hát sai kỹ thuật – đặc biệt là thở ngực, siết cổ họng, lạm dụng thanh đới – có thể gây tổn thương nghiêm trọng đến giọng hát. Những tổn thương như hạt xơ dây thanh, viêm thanh quản hoặc mất giọng mãn tính rất phổ biến ở các ca sĩ biểu diễn không được đào tạo bài bản.

Ngược lại, học viên có nền tảng kỹ thuật tốt sẽ biết cách sử dụng hơi thở để giảm áp lực lên thanh quản, biết cách làm ấm giọng – giữ giọng, đồng thời xây dựng phản xạ hát đúng lâu dài. Đây chính là yếu tố giúp giọng hát phát triển bền vững, phục

vụ được cả trong học tập, biểu diễn và giảng dạy về sau.

2.2.4. Định hình phong cách cá nhân và phát triển bản sắc nghệ thuật

Mỗi người có một chất giọng và màu sắc âm thanh riêng biệt. Kỹ thuật giúp học viên khám phá tiềm năng giọng hát của bản thân, từ đó lựa chọn cách hát, thể loại phù hợp và phát triển cá tính âm nhạc riêng. Kỹ thuật cũng giúp người học mở rộng quãng giọng, phối hợp được nhiều kỹ thuật biểu diễn, từ đó tạo nên “chất riêng” không bị hòa lẫn trong môi trường biểu diễn hiện đại đầy cạnh tranh.

Việc làm chủ kỹ thuật cũng tạo điều kiện để người hát chuyển thể hoặc biến tấu bài hát theo phong cách cá nhân mà vẫn giữ được giá trị nghệ thuật và kỹ thuật thanh nhạc chuẩn mực.

2.2.5. Là tiêu chí đánh giá trong đào tạo và thi tuyển chuyên nghiệp

Trong các chương trình đào tạo chuyên sâu tại học viện, trường cao đẳng – đại học nghệ thuật, kỹ thuật là một tiêu chí bắt buộc để đánh giá năng lực người học. Các kỳ thi học kỳ, thi tốt nghiệp, thi học bổng hay thi tuyển ca sĩ chuyên nghiệp đều đặt yêu cầu rất cao về kỹ thuật thể hiện.

Kỹ thuật còn là cơ sở để giảng viên xây dựng lộ trình đào tạo cá nhân hóa cho từng học viên, giúp quá trình học trở nên hiệu quả, tiết kiệm thời gian và phù hợp với định hướng phát triển nghề nghiệp.

III. KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ

Kết luận

Qua quá trình phân tích lý luận và thực tiễn, có thể khẳng định rằng kỹ thuật giữ vai trò trung tâm trong đào tạo thanh nhạc. Kỹ thuật không chỉ là tập hợp các thao tác luyện tập cơ học, mà còn là hệ thống phương pháp mang tính nền tảng, có ảnh hưởng sâu rộng đến toàn bộ quá trình phát triển năng lực biểu diễn của người học. Nhờ có kỹ thuật, học viên mới có thể kiểm soát giọng hát một cách chủ động, ổn định và an toàn; đồng thời thể hiện được những sắc thái biểu cảm phức tạp của tác phẩm âm nhạc, phát triển phong cách cá nhân và duy trì giọng hát bền vững trong suốt hành trình nghệ thuật.

Kỹ thuật thanh nhạc giúp người học xây dựng nền tảng giọng hát ổn định, tăng khả năng biểu

cảm, tránh được tổn thương thanh quản và nâng cao chất lượng biểu diễn. Trong môi trường đào tạo nghệ thuật chuyên nghiệp, kỹ thuật còn là thước đo năng lực, là tiêu chí quan trọng để đánh giá quá trình tiến bộ và mức độ sẵn sàng bước vào sân khấu chuyên nghiệp của người học.

Tuy nhiên, trên thực tế, việc giảng dạy kỹ thuật thanh nhạc hiện nay vẫn còn nhiều tồn tại. Một số chương trình đào tạo chưa phân cấp kỹ thuật rõ ràng theo trình độ, còn áp dụng phương pháp đồng loạt, thiếu tính cá nhân hóa. Nhiều học viên gặp khó khăn trong việc tiếp cận các kỹ thuật nâng cao do thiếu công cụ hỗ trợ, thiếu phản hồi định hướng rõ ràng từ người hướng dẫn, hoặc thiếu cơ hội được biểu diễn ứng dụng. Những hạn chế này không chỉ làm giảm hiệu quả đào tạo mà còn ảnh hưởng đến sự phát triển dài hạn của người học.

Trong bối cảnh giáo dục âm nhạc hiện đại, nơi năng lực cá nhân và khả năng biểu hiện bản sắc nghệ thuật được đặt lên hàng đầu, kỹ thuật thanh nhạc cần được hiểu đúng, dạy đúng và luyện đúng. Chỉ khi kỹ thuật trở thành một phần tự nhiên trong tư duy và hành động biểu diễn, người học mới có thể thực sự tự do sáng tạo, truyền cảm và đạt đến trình độ biểu diễn chuyên nghiệp.

Khuyến nghị

Để nâng cao chất lượng đào tạo thanh nhạc trong các cơ sở giáo dục nghệ thuật, đặc biệt là tại các học viện, trường cao đẳng – đại học, các trung tâm đào tạo âm nhạc chuyên sâu, cần chú trọng một số định hướng sau:

***Xây dựng chương trình kỹ thuật thanh nhạc phân cấp rõ ràng:** Nội dung đào tạo nên được chia thành các giai đoạn tương ứng với trình độ của người học (cơ bản – trung cấp – nâng cao), trong đó mỗi cấp độ cần xác định rõ mục tiêu kỹ thuật, nội dung trọng tâm và các kỹ năng cần đạt được.

***Cá nhân hóa lộ trình luyện tập kỹ thuật:** Giảng viên cần đánh giá đúng chất giọng, thể chất và mục tiêu biểu diễn của từng học viên để xây dựng kế hoạch luyện tập phù hợp, tránh việc áp dụng máy móc giáo trình chung cho tất cả đối tượng.

***Tăng cường ứng dụng công nghệ trong luyện tập kỹ thuật:** Các phần mềm luyện thanh,

ứng dụng đo cao độ – âm lượng – trường độ, hoặc công nghệ phân tích giọng hát có thể giúp người học tự kiểm tra và điều chỉnh giọng hát một cách chính xác. Đây là xu hướng cần thiết trong thời đại chuyển đổi số của giáo dục nghệ thuật.

***Gắn kết kỹ thuật với thực hành biểu diễn:** Cần tổ chức nhiều buổi biểu diễn học thuật, lớp chuyên đề, hoạt động ngoại khóa âm nhạc để học viên có cơ hội áp dụng kỹ thuật vào thực tiễn, rèn luyện sự linh hoạt và cảm xúc trong biểu diễn thay vì luyện tập rời rạc trong phòng học.

***Đào tạo giảng viên kỹ thuật thanh nhạc có năng lực sư phạm hiện đại:** Ngoài chuyên

môn vững vàng về giọng hát, giảng viên cần có khả năng giải thích dễ hiểu, xây dựng kế hoạch cá nhân hóa và ứng dụng phương pháp sư phạm hiện đại để truyền đạt kỹ thuật một cách hiệu quả, nhẹ nhàng nhưng sâu sắc.

***Tăng cường hợp tác học thuật – biểu diễn với các nghệ sĩ và chuyên gia thanh nhạc trong và ngoài nước:** Việc tổ chức workshop, masterclass với những nghệ sĩ tên tuổi có kinh nghiệm biểu diễn và giảng dạy quốc tế sẽ giúp học viên và giảng viên mở rộng tầm nhìn, tiếp cận những kỹ thuật tiên tiến và bắt nhịp với xu hướng phát triển của nghệ thuật thanh nhạc toàn cầu.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Thị Mỹ Linh (2022), *Kỹ thuật hát và ứng dụng trong đào tạo âm nhạc*, Nhà xuất bản Đại học Sư phạm TP.HCM.
2. Trần Văn Dũng (2021), *Phát triển năng lực biểu diễn qua luyện tập kỹ thuật thanh nhạc*, Tạp chí Văn hóa Nghệ thuật, số 398, tr. 45–50.
3. Hoàng Thị Hải Yến (2019), *Đổi mới phương pháp giảng dạy thanh nhạc theo hướng cá nhân hóa tại các trường nghệ thuật*, Tạp chí Khoa học Giáo dục Nghệ thuật, số 12, tr. 32–37.
4. Miller, R. (2004). *Solutions for Singers: Tools for Performers and Teachers*. Oxford University Press.